

ECONOMIC SCIENCES

МІКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКІВ СПІЛЬНОГО СПОЖИВАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Пилипенко Н.М.

*кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1064-389X>*

Касьян Є.О.

*студентка, Сумський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3324-1834>*

Гонка О.В.

*студентка, Академія фінансів і бізнесу Вістула, Польща
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9256-1207>*

MICROECONOMIC ASPECTS OF THE FORMATION AND FUNCTIONING OF SHARING ECONOMY MARKETS IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Pylypenko N.

PhD in Economics, Associate professor, Sumy National Agrarian University

Kasian Ye.

undergraduate student, Sumy National Agrarian University

Hopka O.

*undergraduate student, Academy of finance and business Vistula,
Poland, Warsaw*

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню мікроекономічних аспектів формування та функціонування ринків спільного споживання у контексті сталого розвитку. Здійснено аналіз ролі спільної економіки у забезпеченні сталого використання ресурсів, скороченні витрат для споживачів і підприємств та оптимізації ринкових механізмів. Особливу увагу приділено динаміці попиту та пропозиції, новим бізнес-моделям, що виникають у межах економіки спільного використання, а також її позитивному впливу на досягнення цілей сталого розвитку. Стаття містить аналіз тенденцій розвитку економіки спільного споживання у різних секторах, таких як транспорт, житло та краудфандинг і пропонує рекомендації щодо подальшого впровадження інноваційних моделей у цьому напрямі.

ABSTRACT

The article is devoted to the study of the microeconomic aspects of the formation and functioning of sharing economy markets in the context of sustainable development. It analyzes the role of the sharing economy in ensuring sustainable resource use, reducing costs for consumers and businesses, and optimizing market mechanisms. Special attention is given to the dynamics of supply and demand, new business models emerging within the framework of the sharing economy, and its positive impact on achieving sustainable development goals. The article includes an analysis of trends in the development of the sharing economy across various sectors, such as transportation, housing, and crowdfunding and offers recommendations for the further implementation of innovative models in this area.

Ключові слова: економіка спільного споживання, мікроекономічні аспекти, сталий розвиток, спільне використання ресурсів, динаміка попиту і пропозиції, інноваційні бізнес-моделі.

Keywords: Sharing economy, microeconomic aspects, sustainable development, resource sharing, supply and demand dynamics, innovative business models.

Постановка проблеми. Економіка спільного споживання, також відома як економіка співпраці, в останні роки набрала значних обертів, докорінно трансформуючи різні сектори економіки. Економіка спільного користування часто розглядається як вирішення багатьох проблем сталого розвитку, оскільки вона сприяє оптимізації використання ресурсів і зменшує вплив на навколишнє середовище. Однак, щоб повністю зрозуміти її вплив, важливо дослідити мікроекономічні аспекти, які зумовлю-

ють формування та функціонування ринків економіки спільного користування, особливо в контексті сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки було проведено багато досліджень, присвячених економіці спільного споживання, серед яких праці Dabbous A., Daunorienė A., Davlembayeva D., Coffman D., Geissinger A., Hamari J., Hansmann R., Haqqani A., Hira A., Hossain M., Jeske D., Kalmykova Y., Khalek S., Laurell C., Lukasiewicz A., Małeczka A., Merino-Saum A.,

Michelin L., Mont O., Mróz-Gorgoń B., Nadolska A., Botsman R., Rong K., Sadiq M., Sánchez-Pérez M., Sjöklint M., Zamora-Polo F., Zvolška L., Sutherland W., Voytenko Palgan Y., Eckelman M. Ці дослідження фокусуються на потенціалі шерингової економіки, що дозволяє створювати інноваційні бізнес-моделі та підтримувати циркулярну економіку. Деякі дослідження також вивчають вплив економіки спільного споживання на соціальну інтеграцію та зменшення нерівності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну увагу до економіки спільного споживання, мікроекономічні аспекти її формування та функціонування у контексті сталого розвитку досі не мають достатнього висвітлення.

Метою даної статті є дослідження мікроекономічних аспектів формування та функціонування ринків спільного споживання, а також оцінка їх впливу на досягнення цілей сталого розвитку. Стаття має на меті виявити ключові економічні фактори, що сприяють ефективному функціонуванню цих ринків і надати пропозиції щодо їх подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу

Економіка спільного споживання виникла як трансформаційна економічна модель, що кидає виклик традиційним поняттям споживання та безпосередньо сприяє досягненню багатьох Цілей сталого розвитку, включаючи відповідальне споживання та виробництво (ЦСР 12), сталий розвиток міст і громад (ЦСР 11) та зменшення нерівності (ЦСР 10) [1;2]. Європейська комісія визнає, що економіка спільного використання заохочує розвиток нових бізнес-моделей, заснованих на інноваціях, підтримуючи перехід до циркулярної економіки [3]. Економіка спільного користування (ШЕ) – це економічна модель, що базується на спільному використанні, доступі та оренді ресурсів [4-6]. Це сучасне явище призвело до появи нових бізнес-моделей [7]. Хоча шеринг як концепція є давньою, його нинішнє втілення є новим явищем в економічному ландшафті [8; 9]. Економіка спільного споживання сприяє формуванню нової культури ефективного використання ресурсів, забезпечуючи тим самим інноваційну основу для довгострокового економічного розвитку та енергоефективності [10]. В останні

роки економіка спільного споживання вийшла на перший план як інноваційна модель [11; 12;13]. Економіка спільного використання є одним з найбільш швидкозростаючих секторів економіки, який, як очікується, в найближчі роки буде щорічно зростати більш ніж на 25%. Це зростання, зумовлене такими тенденціями, як попит споживачів на більш стале споживання та зацікавленість у розбудові спільнот, трансформує традиційне споживання [16]. У сфері спільного використання житла дохід Airbnb зріс до 5,99 млрд доларів США у 2022 році з 2,56 млрд доларів США у 2017 році [17]. Прогнози вказують на значний потенціал зростання економіки спільного використання, зокрема в п'яти ключових секторах: подорожі, спільне використання автомобілів, фінанси, кадрове забезпечення, а також потокове передавання музики та відео. Прогноз передбачає, що глобальні доходи в цих секторах можуть різко зрости до близько 335 мільярдів доларів США до 2025 року. До 2026 року ринковий дохід від спільного використання автомобілів у світі досягне 16,5 мільярдів доларів США. Очікується, що ринок спільного користування одягом зросте до 7,4 млрд доларів США у 2026 році. Таке очікуване зростання підкреслює зростаючий вплив та економічний ефект економіки спільного користування в різних галузях [7].

Економіка спільного користування призвела до появи нетрадиційних бізнес-моделей у різних традиційних секторах, змінивши спосіб функціонування традиційних галузей та їхню взаємодію зі споживачами [14;15]. Ця модель економіки стала особливо популярною з поширенням інтернету та мобільних технологій [18]. Дослідження економіки спільного споживання в Китаї з 2014 по 2022 рік показало перехід від цифрового обміну до більш природного, інтегрованого обміну через системи продуктів і послуг. Цифрові технології та інфраструктура стали ключовими у зниженні витрат і сприянні створенню інноваційних організаційних моделей в рамках економіки спільного використання [19]. Таким чином, шерингова економіка процвітає в останні роки, впроваджуючи нові моделі спільного використання.

Отже, до основних особливостей та принципів шерингової економіки можна віднести (рис. 1.).

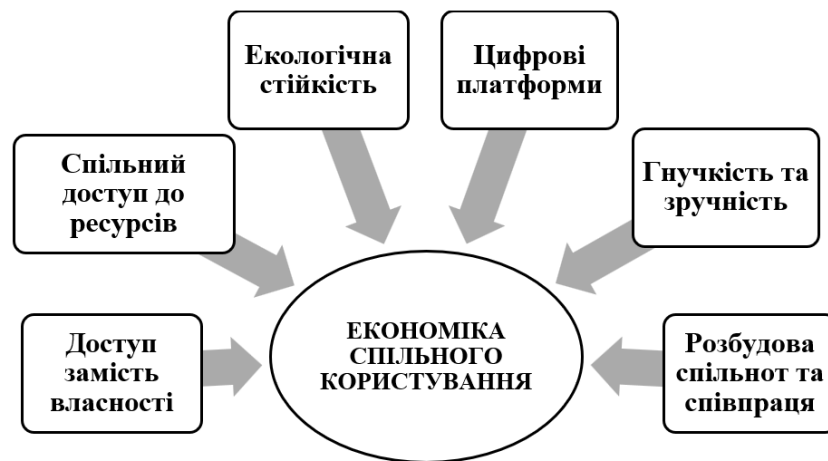

Рис. 1. Основні характеристики моделі економіки спільного користування

Джерело: Розроблено авторами

Економіка спільного споживання тісно пов'язана зі сталим розвитком [10; 21; 72-75; 80-87]. Існує позитивна кореляція між обсягами шерингової економіки, витратами, інфляцією, зайнятістю, а також енергоефективністю [74]. Економіка спільного використання також може сприяти створенню громад та соціальній взаємодії між користувачами [75]. ШЕ може значно зменшити кількість автомобілів на дорогах, що призведе до скорочення забруднюючих речовин. Один каршерінговий автомобіль може замінити до 10 приватних автомобілів

[76]. Платформи спільного використання одягу, дозволяють споживачам носити різне вбрання без необхідності його купувати, що зменшує виробництво [77]. Такі платформи, як Freecycle [78] або OLIO [79], заохочують повторне використання та спільне використання товарів, зменшуючи потребу в новому виробництві та скорочуючи відходи. Таким чином, зв'язок між економікою спільного використання та сталим розвитком впливає з кількох ключових аспектів (рис.2).

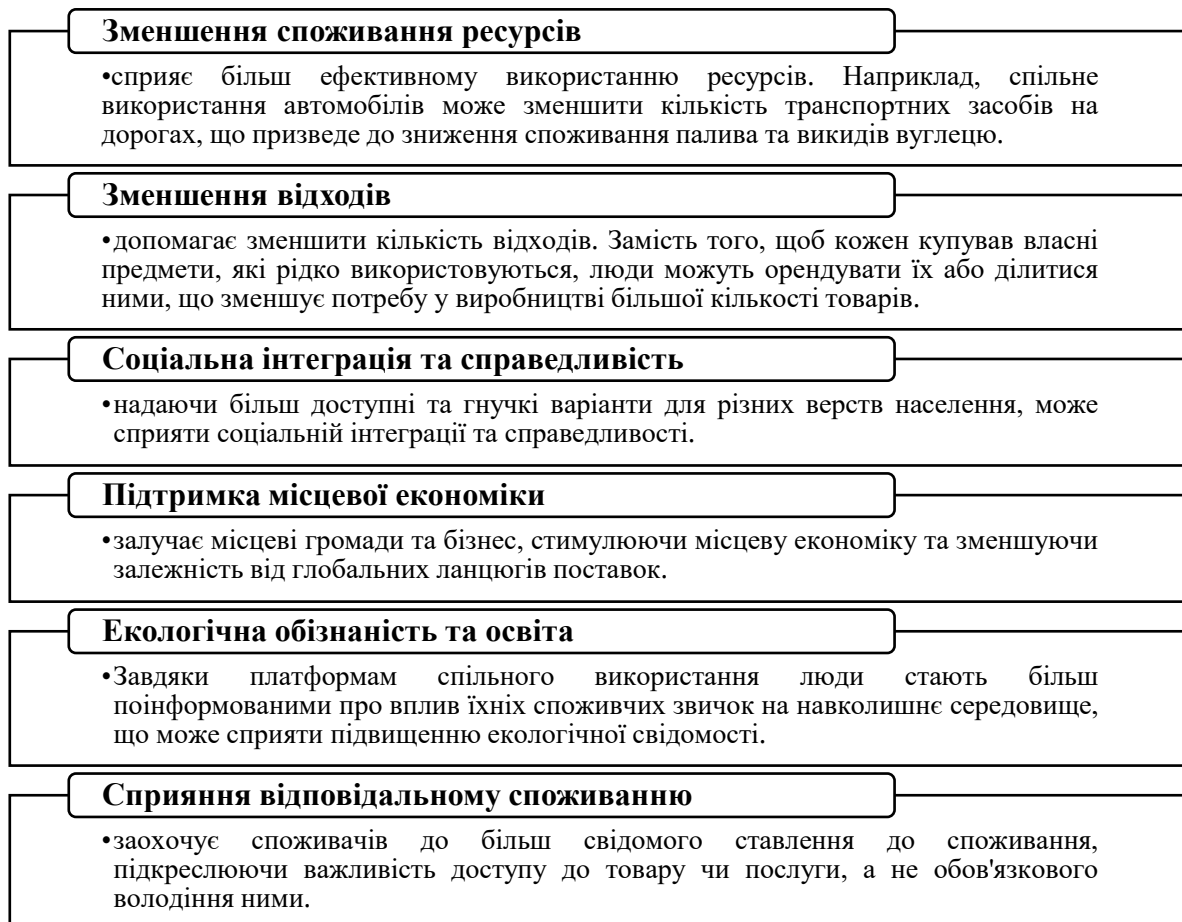

Рисунок 2. Потенційний вплив економіки спільного користування на сталий розвиток та суспільство

Джерело: Розроблено авторами

ШЕ робить багато товарів і послуг більш доступними для широкого кола людей, включаючи маргіналізовані та маргіналізовані групи [80]. Сервіси спільного використання житла роблять подорожі доступнішими для широких верств населення [81]. Платформи спільного споживання часто сприяють зміцненню соціальних зв'язків, оскільки люди діляться не лише ресурсами, а й досвідом [82]. Спільні робочі простори, такі як WeWork [37], не лише надають місце для роботи, але й сприяють створенню професійних та соціальних мереж [83; 84].

Спільне використання ресурсів може зменшити витрати бізнесу завдяки більш ефективному розподілу та використанню активів. Спільне використання офісного обладнання та приміщень може значно зменшити витрати для стартапів та малих підприємств.

Вплив економіки спільного споживання на сталий розвиток охоплює широкий спектр екологічних, соціальних та економічних аспектів (рис. 3.).

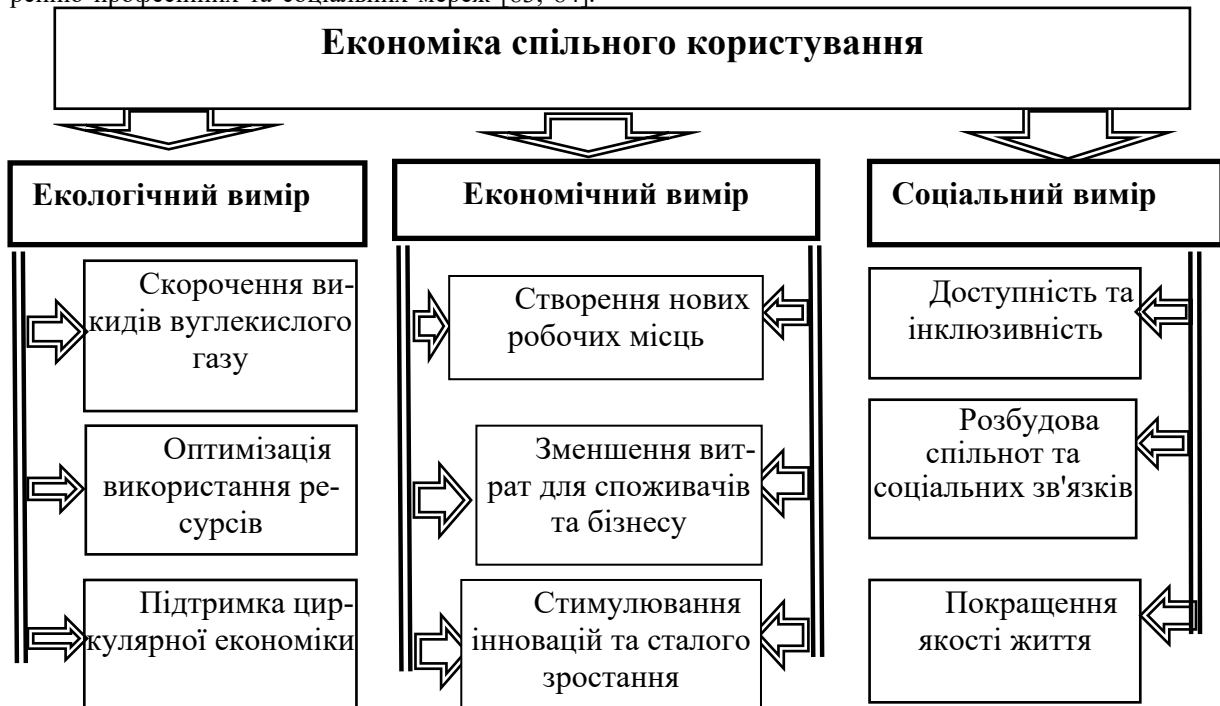

Рис. 3. Роль моделей спільної економіки у сталому розвитку та післявоєнній відбудові України
Джерело: Розроблено авторами

Економіка спільного споживання може бути важливим інструментом у досягненні сталого розвитку, оскільки вона спрямована на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, підвищення ефективності використання ресурсів та сприяння створенню більш справедливого та інтегрованого суспільства [85-87].

Таким чином, економіка спільної участі сприяє зменшенню впливу на навколишнє середовище, покращує соціальну взаємодію та доступність ресурсів, а також стимулює економічний розвиток через інновації та оптимізацію використання ресурсів.

Економіка спільного використання включає різноманітні типи та форми, охоплюючи різні сектори та послуги [9; 20; 21-70]. Деякі з основних моделей представлені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Моделі економіки спільного споживання

Тип	Характеристика	Приклад платформи
Спільне використання транспортних засобів (Car Sharing, Ride Sharing)	дозволяють користувачам орендувати автомобіль на короткий період часу. Це зручно для тих, хто не хоче мати власний автомобіль, але іноді його потребує.	Zipcar [22] Car2Go [23] Uber [24], Lyft [25], Blablacar [26]
Спільне розміщення (Home Sharing)	дозволяють людям здавати своє житло (або його частину) в короткострокову оренду. Це популярний спосіб для мандрівників знайти більш доступне та унікальне житло, а для орендодавців - додатковий зарібок.	Airbnb [27;28], Kozaza [29], Couchsurfing [30] HomeExchange [31]
Краудфандинг Crowdfunding	дозволяє підприємцям залучати фінансування для своїх проектів безпосередньо від споживачів.	Kickstarter [32]
Peer-to-Peer (P2P) кредитування Peer-to-Peer (P2P) lending	дозволяє фізичним особам позичати або давати гроші в борг без участі традиційних банків.	LendingTree [33] Zopa [34]
Спільне використання речей та інструментів Sharing of items and tools	дозволяють людям орендувати або спільно використовувати речі, які не використовуються щодня, наприклад, інструменти, спортивний інвентар або фотоапарати.	Tool Library [35] Peerby [36]
Колаборативні простори Collaborative spaces	пропонують фізичний робочий простір, який можуть використовувати різні компанії, фрілансери чи підприємці, часто надаючи не лише приміщення, а й бізнес-послуги, заходи для нетворкінгу тощо.	WeWork [37] Regus [38]
Обмін знаннями та навичками Sharing knowledge and skills	дозволяють людям ділитися своїми знаннями або вчитися в інших. Це можуть бути онлайн-курси, вебінари і навіть особисті уроки.	Skillshare [39] Coursera [40] Prometeus [41]
Спільне використання їжі та місць для приготування їжі Sharing food and cooking spaces	дозволяють аматорам та професійним кухарям пропонувати вечері або кулінарні майстер-класи у себе вдома або в орендованих приміщеннях	EatWith [42] Just Eat [43] Feastly [44]

Джерело: Розроблено авторами

Досвід різних країн [45-71] у сфері економіки спільного користування представлений низкою уні-

кальних і відомих кейсів, що відображають як успіхи, так і виклики, пов'язані з цією моделлю (таблиця 2).

Таблиця 2.

Деякі приклади економіки спільного споживання в різних країнах

Країна	Приклад
Польща	Panek [47], Traficar [48], 4mobility [49], BlaBlaCar [26] (car sharing), Jedenslad [50] (scooters) NextBike [51], Mevo [52] (Bike sharing) Yanosik [53] (sharing information on road traffic incidents) Otodom [54], Gratka [55], Szybko [56] (Sharing a flat or room) Spacing [57] Coursera [39], Skillshare [40], Akademia PARP [45]
США	Uber [24] and Lyft [25] Airbnb [27]
Франція	BlaBlaCar [26; 59] один з найвідоміших в Європі прикладів сервісу для пошуку попутників для спільних подорожей на великі відстані.
Німеччина	Німеччина є одним з лідерів у Європі за кількістю та різноманітністю послуг каршерінгу: Miles [60], Car2Go [23]; DriveNow [61] Nextbike [62] популярна система прокату велосипедів
Великобританія	Zipcar [22] - найбільший у світі сервіс каршерінгу, який також працює в Лондоні. Платформи доставки їжі: Deliveroo [63] та Just Eat [43]
Іспанія	Bicing [64] в Барселоні Це міська програма прокату велосипедів, призначена для коротких поїздок. Її запровадили, щоб зменшити затори та забруднення повітря. Wallapop [65] Популярна мобільна платформа для купівлі та продажу вживаних речей.
Китай	Didi Chuxing [66;67]. Найбільша у світі каршерінгова платформа. Ofo та Mobike (Bike Sharing). Китайські компанії стали відомими завдяки своїм послугам прокату велосипедів без стаціонарних станцій, що дозволяє користувачам залишати свої велосипеди у зручному місці [68].
Швеція	Voi Technology [70] Стартап зі Швеції, який пропонує спільне використання електричних самокатів у європейських містах. Це допомагає зменшити затори на міських дорогах та забруднення повітря. Hygglo [71] Платформа для прокату речей, яка дозволяє користувачам брати в оренду або лізинг різні предмети, від інструментів до спортивного обладнання.
Україна	Сервіси для пошуку попутників для довготривалих поїздок та оренди автомобілів. BlaBlaCar [26]; Getmancar [90]; Mobilecar [91]; Uber [24]; Uklon [92]; Bolt [89]. Сервіс спільного користування велосипедами та самокатами Nextbike [51]; Bolt [89]; Bikenow [93]; Zelectra [94]; JoyRent [95]; Jet [96] Локальні платформи оренди квартир Dobovo [98]; Frently [99] Платформи для купівлі-продажу та оренди вживаних речей OLX [100] Prom.ua [101]; Rento.ua [104]; Oh My Look [109]; Rent a Brand [110] Goodzilla [105] Обмін знаннями та навичками iHub [107]; Prometheus [41]; EdEra [108]

Джерело: Розроблено авторами

Ці приклади демонструють, як економіка спільного користування може бути адаптована до різних культурних, економічних і соціальних контекстів різних країн.

Таким чином, економіка спільного споживання докорінно змінює традиційну динаміку попиту та пропозиції, запроваджуючи нові способи взаємодії між споживачами та виробниками. На відміну від традиційних ринків, де транзакції часто відбуваються між бізнесом і споживачами, ринки економіки спільного користування передбачають взаємодію між людьми, чому сприяють цифрові платформи. Мікроекономічні аспекти цих ринків включають зміни в механізмах ціноутворення, зрушення в поведінці споживачів і перерозподіл ресурсів.

Економіка спільного використання руйнує традиційні моделі ціноутворення, запроваджуючи динамічні та децентралізовані механізми ціноутворення. На відміну від традиційних ринків, де ціни часто є фіксованими або регульованими, платфо-

рми спільної економіки використовують гнучкі системи ціноутворення, які коливаються залежно від попиту та пропозиції. Наприклад, Uber застосовує диференційоване ціноутворення в періоди пікового попиту, коригуючи тарифи відповідно до ринкових умов у режимі реального часу. Таке динамічне ціноутворення гарантує, що ресурси спрямовуються туди, де вони найбільше потрібні, і може допомогти більш ефективно збалансувати попит і пропозицію.

Крім того, економіка спільного користування сприяє цінній конкуренції, знижуючи бар'єри для входу на ринок. Приватні особи та малі підприємства можуть легко виходити на ринок, пропонуючи послуги за конкурентними цінами без необхідності значних капіталовкладень. Це сприяє створенню більш конкурентного середовища, яке приносить користь споживачам завдяки нижчим цінам і ширшому вибору.

Економіка спільного споживання також змінює поведінку споживачів, зміщуючи пріори-

тети від володіння до доступу. На традиційних ринках споживачі отримують корисність від володіння товарами, однак в економіці спільного споживання корисність максимізується завдяки доступу до товарів і послуг без пов'язаних з ними витрат на володіння. Цей зсув особливо помітний у таких секторах, як транспорт і житло, де споживачі надають перевагу зручності та економічній ефективності, а не довгостроковому володінню. З мікроекономічної точки зору, така зміна споживчих уподобань призводить до скорочення попиту на товари тривалого користування, оскільки споживачі все більше покладаються на спільні ресурси. Наприклад, сервіси спільного користування автомобілями зменшують потребу людей у власних транспортних засобах, що призводить до скорочення виробництва та продажу автомобілів. Це, в свою чергу, має значні наслідки для галузей, які покладаються на високий рівень власності споживачів, спонукаючи до переоцінки бізнес-моделей у відповідь на зміну структури попиту.

Висновки та пропозиції

Економіка спільного споживання базується на принципах доступу до товарів і послуг без необхідності володіння ними. Шерингова економіка є потужним інструментом для досягнення сталого розвитку, оскільки вона сприяє ефективному використанню ресурсів і зниженню негативного впливу на довкілля. Важливим мікроекономічним аспектом є те, що шерингова економіка дозволяє знижувати витрати для споживачів та підвищувати ефективність використання активів для підприємств.

Серед основних факторів, що впливають на формування ринків спільного споживання, можна виділити: зростаючий попит на більш стійкі та екологічно чисті способи споживання; доступ до цифрових технологій, які роблять можливим миттєвий обмін інформацією і ресурсами; соціальні зміни, пов'язані з прагненням до співпраці та зниження витрат.

З огляду на потенціал для подальшого зростання цього сектору, доцільно рекомендувати: активно підтримувати розвиток цифрових платформ, які сприяють спільному споживанню; стимулювати інновації в галузі управління ресурсами на мікроекономічному рівні; забезпечити сприятливі умови для розвитку малого і середнього бізнесу через моделі спільного споживання. Ці кроки сприятимуть подальшій інтеграції економіки спільного споживання в традиційні економічні моделі та забезпечать досягнення сталого розвитку.

Література

1. Sustainable Development Goals (SDG). United Nations. Department of Economic and Social Affairs. URL: <https://sdgs.un.org/goals> (accessed on 20.01.2024).
2. Tu U.-T., Aljumah, A. I., Nguyen, S. V., Cheng, C.-F., Tai, T. D., & Qiu, R. (2023). Achieving sustainable development goals through a sharing economy: Empirical evidence from developing economies. *Journal of Innovation & Knowledge*, 8(1). URL:

<https://doi.org/10.1016/j.jik.2022.100299>

3. European Commission. A European Agenda for the Collaborative Economy. 2016. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52016DC0356> (accessed on 20.01.2024).

4. Botsman R. The Sharing Economy Lacks a Shared Definition. Fast Company. 2013. URL: <http://www.fastcoexist.com/3022028/the-sharing-economy>

5. What exactly is the sharing economy? (2017). WorldEconomicForum. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2017/12/when-is-sharing-not-really-sharing/>

6. Hamari J., Sjöklint M., & Ukkonen A. (2016). The sharing economy: Why people participate in collaborative consumption. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67(9), 2047–2059.

URL: https://www.researchgate.net/publication/255698095_The_Sharing_Economy_Why_People_Participate_in_Collaborative_Consumption.

7. Merino-Saum, A., Ribera Jemio, P. A., Hansmann, R., & Binder, C. R. (2023). Drivers and barriers to participation in the sharing economy: Does the environment really matter? A systematic review of 175 scientific articles. *Resources, Conservation and Recycling*, 198, 107121. URL: <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2023.107121>

8. Hossain, M. (2020). Sharing Economy: A Comprehensive Literature Review. *International Journal of Hospitality Management*. Available at SSRN: URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3536188

9. Haqqani, A. A. H., Elomri, A., & Kerbache, L. (2022). Sharing Economy: A Systematic Review of Definitions, Drivers, Applications, Industry status and Business models. *IFAC-PapersOnLine*, 55(10), 490–495. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ifacol.2022.09.441>

10. Sadiq, M., Moslehpour, M., Qiu, R., Hieu, V. M., Duong, K. D., & Ngo, T. Q. (2023). Sharing economy benefits and sustainable development goals: Empirical evidence from the transportation industry of Vietnam. *Journal of Innovation & Knowledge*, 8(1), 100290.

URL: <https://doi.org/10.1016/j.jik.2022.100290>

11. Mont O., Voytenko Palgan Y., Bradley K., Zvolaska L. (2020). A decade of the sharing economy: Concepts, users, business and governance perspectives. *Journal of Cleaner Production*. Volume 269. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.122215>.

12. De las Heras, A., Relinque-Medina, F., Zamora-Polo, F., & Luque-Sendra, A. (2021). Analysis of the evolution of the sharing economy towards sustainability: Trends and transformations of the concept. *Journal of Cleaner Production*, 291, 125227. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.125227>

13. Eckelman, M. J., & Kalmykova, Y. (2023). *The Sharing Economy and Environmental Sustainability*. Cambridge University Press. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/reengineering->

the-sharing-economy/sharing-economy-and-environmental-sustainability/8EF4240C9D91F93B40BD9C651797800C

14. Sánchez-Pérez, M., Terán-Yépez, E., Marín-Carrillo, M. B., & Rueda-López, N. (2021). 40 years of sharing economy research: An intellectual and cognitive structures analysis. *International Journal of Hospitality Management*, 94. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102856>

15. Mi, Z., Coffman, D. (2019) The sharing economy promotes sustainable societies. *Nat Commun* 10, 1214. URL: <https://doi.org/10.1038/s41467-019-09260-4>

16. Foresight trend report: Putting the sharing economy into perspective. URL: <https://www.iso.org/contents/news/2022/09/foresight-trend-report-putting-t.html>

17. Khalek, S. A., & Chakraborty, A. (2023). Access or collaboration? A typology of sharing economy. *Technological Forecasting and Social Change*, 186(Part A), 122121. URL: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2022.122121>

18. Sutherland, W., & Jarrahi, M. H. (2018). The Sharing Economy and Digital Platforms: A Review and Research Agenda. *International Journal of Information Management*, 43. URL: https://www.researchgate.net/publication/326394637_The_Sharing_Economy_and_Digital_Platforms_A_Review_and_Research_Agenda

19. Rong, K., & Luo, Y. (2023). Toward born sharing: The sharing economy evolution enabled by the digital ecosystems. *Technological Forecasting and Social Change*, 196. URL: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.122776>

20. Michelini, L., Principato, L., & Iasevoli, G. (2018). Understanding food sharing models to tackle sustainability challenges. *Ecological Economics*, 145, 205-217. URL: <https://isiarticles.com/bundles/Article/pre/pdf/86016.pdf>

21. Daunorienė, A., Drakšaitė, A., Snieska, V., & Valodkienė, G. (2015). Evaluating Sustainability of Sharing Economy Business Models. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 213, 836-841. URL: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.486>

22. Zipcar. Official website URL: <https://www.zipcar.com/>

23. Car2Go. Official website URL: https://www.share-now.com/de/de/berlin-ppc1/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAqsit-BhDIARIsAGMR1RiaBJo4WfZvAtaJ9n9ONDHl-tempTNf5emTCHVQrnANZu25w7lfcBswaAnO8EALw_wcB

24. Uber. Official website URL: <https://www.uber.com/de/de/>

25. Lyft. Official website URL: <https://www.lyft.com/>

26. BlaBlaCar. Official website URL: <https://www.blablacar.com/>

27. Airbnb. Official website URL: <https://www.airbnb.com.ua/>

28. Airbnb, 2019. About us, Airbnb. URL: <https://press.airbnb.com/en-us/about-us/>

29. Kozaza. Official website URL: <https://www.kozaza.com/how>

30. Couchsurfing. Official website. URL: <https://www.couchsurfing.com/>

31. HomeExchange Official website URL: https://www.homeexchange.com/de/?esvt=-e&esvq=homeexchange&esvadt=999999---1&esvcrea=432185581879&esvplace=&esvd=c&esvtg=kwd-13403916&esvaid=50179&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAqsit-BhDIARIsAGMR1RjrB4OjCw9awvu2wgaGehEeN-MuXLY17Eso9Xby07gKaACYRk3vCoMYaAvRaE-ALw_wcB

32. Kickstarter. Official website URL: https://www.kickstarter.com/projects/gamewithace/tales-of-seikyu?utm_medium=referral&utm_source=18.backer.camp&ref=2plqts&gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAqsit-BhDIARIsAGMR1Rjss1xuk4ZZ-llsth8llxJ21Yn-BfjBI31GjSfbcDHqoWtdjq9ysQ_IaAv70EALw_wcB

33. LendingTree. Official website. URL: <https://www.lendingtree.com/>

34. Zopa. Official website. URL: <https://www.zopa.com/>

35. Tool Library. Official website URL: <https://thetoollibrary.org/>

36. Peerby. Official website URL: <https://www.peerby.com/en-be>

37. WeWork. Official website URL: https://www.wework.com/de-DE/waysyouwork?utm_campaign=1370193116&utm_term=56344646082&utm_content=653367729301&utm_source=ads-google&utm_medium=cpc&gclid=Cj0KCQiAqsit-BhDIARIsAGMR1RjZO8kvHtw8lbfpfqqQWY9PoFU

38. Regus. Official website URL: <https://www.regus.com/de-de>

39. Skillshare. Official website URL: <https://www.skillshare.com/>

40. Coursera. Official website URL: <https://www.coursera.org/>

41. Prometheus. Official website URL: <https://prometheus.org.ua/>

42. EatWith. Official website URL: <https://www.eatwith.com/>

43. Just Eat. Official website URL: <https://www.just-eat.co.uk/>

44. Feastly. Official website. URL: <https://www.digitalfoodlab.com/en/foodtech-database/feastly>

45. Lukasiewicz, A., Nadolska, A. (2022). The Sharing Economy Business Models in Poland: Aspects of Trust, Law, and Initiatives Facing the COVID-19 Pandemic. In: Česnuitė, V., Klimczuk, A., Miguel, C., Avram, G. (eds) *The Sharing Economy in Europe*. Palgrave Macmillan, Cham. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-86897-0_16

46. Po-Dzielnia: the Polish Sharing Economy Centre. URL: <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/good-practices/po-dzielnia-polish-sharing-economy-centre>
47. Panek. Official website URL: <https://panekcs.pl/en/>
48. Traficar. Official website URL: <https://traficar.pl/ukr/>
49. 4mobility. Official website URL: <https://4mobility.pl/>
50. Jedenslad. Official website URL: https://www.emis.com/php/company-profile/PL/Jedenslad_Sp_z_oo_en_6970948.html
51. NextBike. Official website URL: <https://nextbike.pl/en/>
52. Mevo. Official website URL: <https://rowermevo.pl/>
53. Yanosik. Official website URL: <https://yanosik.pl/>
54. Otodom. Official website URL: <https://www.otodom.pl/>
55. Gratka. Official website URL: <https://gratka.pl/>
56. Szybko. Official website URL: <https://szybko.pl/na-wynajem/lokal-mieszkalny+mieszkanie/Warszawa/wynaj%C4%99cia+gumtree>
57. Spacing. Official website URL: <https://www.spacing.pl/>
58. Akademia PARP. Official website URL: <https://www.parp.gov.pl/>
59. Rose I., Wheeler M. How BlaBlaCar created a global transport network. BBC. 2017. URL: <https://www.bbc.com/news/business-38597504>.
60. Miles. Official website URL: <https://miles-mobility.com/>
61. DriveNow. Official website URL: <https://www.drivenow.com.au/>
62. Nextbike. Official website URL: <https://www.nextbike.de/de/>
63. Deliveroo. Official website URL: <https://deliveroo.co.uk/>
64. Bicing. Official website URL: <https://www.bicing.barcelona/>
65. Wallapop. Official website URL: <https://es.wallapop.com/>
66. Didi Chuxing. Official website URL: <https://web.didiglobal.com/>
67. Ride sharing: DiDi users in China. Global Consumer Survey Brand Report. Statista. URL: <https://www.statista.com/study/94633/ride-sharing-didi-in-china-brand-report/>
68. Statista. (2022). Bike-sharing – Worldwide. Statista. URL: <https://www.statista.com/outlook/mmo/shared-mobility/shared-rides/bike-sharing/worldwide>
69. The numbers that make China the world's largest sharing economy. (2017). World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2017/06/china-sharingeconomy-in-numbers/>.
70. Voi Technology. Official website URL: <https://www.voi.com/>
71. Hygglo. Official website URL: <https://www.hygglo.se/>
72. Chang, C.-L., & Fang, M. (2023). Impact of a sharing economy and green energy on achieving sustainable economic development: Evidence from a novel NARDL model. *Journal of Innovation & Knowledge*, 8(1), 100297. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jik.2022.100297>
73. Dabbous, A., & Tarhini, A. (2021). Does sharing economy promote sustainable economic development and energy efficiency? Evidence from OECD countries. *Journal of Innovation & Knowledge*, 6(1), 58-68. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jik.2020.11.001>
74. Zhang, Y., Li, L., Sadiq, M., & Chien, F. S. (2023). Impact of a sharing economy on sustainable development and energy efficiency: Evidence from the top ten Asian economies. *Journal of Innovation & Knowledge*, 8(1). Retrieved from URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2444569X23000161>.
75. Davlembayeva, D., Papagiannidis, S., & Alamanos, E. (2020). Sharing economy: Studying the social and psychological factors and the outcomes of social exchange. *Technological Forecasting and Social Change*, 158, 120143. URL: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120143>
76. Jung J, Koo Y. Analyzing the Effects of Car Sharing Services on the Reduction of Greenhouse Gas (GHG) Emissions. *Sustainability*. 2018; 10(2):539. URL: <https://doi.org/10.3390/su10020539>.
77. Rent the Runway. Official website URL: <https://www.renttherunway.com/>
78. Freecycle. Official website URL: <https://www.freecycle.org/>
79. OLIO. Official website URL: <https://oli-oapp.com/en/>
80. Hira, A., & Reilly, K. (2017). The Emergence of the Sharing Economy: Implications for Development. *Journal of Developing Societies*, 33. 10.1177/0169796X17710071. URL: https://www.researchgate.net/publication/317611811_The_Emergence_of_the_Sharing_Economy_Implications_for_Development
81. European Parliamentary Research Service. (2017). Tourism and the sharing economy. URL: [https://www.europarl.europa.eu/Reg-Data/etudes/BRIE/2017/595897/EPRS_BRI\(2017\)595897_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/Reg-Data/etudes/BRIE/2017/595897/EPRS_BRI(2017)595897_EN.pdf)
82. Małecka, A., Mitrega, M., Mróz-Gorgoń, B., & Pfajfar, G. (2022). Adoption of collaborative consumption as sustainable social innovation: Sociability and novelty seeking perspective. *Journal of Business Research*, 144, 163-179. URL: https://www.researchgate.net/publication/358453809_Adoption_of_collaborative_consumption_as_sustainable_social_innovation_Sociability_and_novelty_seeking_perspective
83. Jeske, D. and Ruwe, T. (2019). Inclusion through use and membership of co-working spaces. *Journal of Work-Applied Management*. Vol. 11 No. 2, pp. 174-186. URL: <https://doi.org/10.1108/JWAM-06-2019-0021>.

84. Geissinger, A., Laurell, C., Öberg, C., Sandström, C. and Suseno, Y. (2022), The sharing economy and the transformation of work: evidence from Foodora, *Personnel Review*, Vol. 51 No. 2, pp. 584-602. URL: <https://doi.org/10.1108/PR-08-2019-0450>
85. Pylypenko, V., Pylypenko, N., Khaminich, S., & Sokol, P. (2022). Empirical analysis of the socio-economic determinants of the development of rural and township territorial communities. *Agricultural and Resource Economics*, 8(2), 228–249. <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.02.12>. <https://are-journal.com/are/article/view/540/347>
86. Chomachaei, F., Gal-Or, E., Letizia, P., & Roma, P. (2024). The economic viability of the sharing economy business model and its environmental impact. *European Journal of Operational Research*. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ejor.2023.12.022>
87. Enochsson L, Voytenko Palgan Y, Plepys A, Mont O. (2021). Impacts of the Sharing Economy on Urban Sustainability: The Perceptions of Municipal Governments and Sharing Organisations. *Sustainability*. 13(8):4213. <https://doi.org/10.3390/su13084213>
88. Suprunenko, S., Pylypenko, N., Trubnik, T., & Volchenko, N. (2023). Forecast of changes in the macroeconomic situation in Ukraine: smart economy of the future. *Futurity Economics&Law*, 3(3), 219–236. <https://doi.org/10.57125/FEL.2023.09.25.13>
89. 6 сервісів оренди електротранспорту в Києві. URL: <https://bzh.life/gorod/ne-tolko-bolt-i-kiwi-6-servisov-arendy-elektrotransporta-v-kieve/>
90. Getmancar. Official website URL: <https://getmancar.com.ua/>
91. Mobilecar. Official website. URL: <https://mobilecar.com.ua/?fbclid=IwAR3pV4ciWG2Lqof5uiEUxOGzhG-Toh2KmSblGwOmI2Mei0wLRO2tsNlqMLs>
92. Uklon. Official website URL: <https://uklon.com.ua/>
93. Bikenow. Official website URL: <https://bikenow.com.ua/en/about/>
94. Zelectra. Official website URL: <https://zelectra.com.ua/>
95. JoyRent. Official website. URL: <https://joyrent.com.ua/>
96. JET. Official website. URL: <https://jetsharing.com.ua/>
97. Moto-go. Official website. URL: <https://moto-go.com.ua/>
98. Dobovo. Official website URL: <https://www.dobovo.com.ua/>
99. Frently. Official website URL: <https://befrently.com/for-tenants>
100. OLX. Official website URL: <https://www.olx.ua/uk/>
101. Prom.ua. Official website URL: <https://prom.ua/>
102. Fast energy. Official website. URL: <https://fastenergy.world/ua/uk/mizhnarodna-franshyza/>
103. Power Now. Official website. URL: <https://powernowapp.com/uk>
104. Rento.ua. Official website. URL: <https://rento.ua/>
105. Goodzilla. Official website URL: <https://goodzil.la/>
106. Kabanchik. Official website URL: <https://kabanchik.ua/>
107. iHub. Official website URL: <https://ihub.ua/>
108. EdEra. Official website URL: <https://ed-era.com/>
109. Oh My Look. Official website URL: www.ohmylook.ua
110. Rent a Brand. Official website. URL: <https://rentabrand.ua/ua/>